

MARTA SMOLIŃSKA-BYCUK

O STOSUNKU SZTUKI DO NATURY. PRAKTYKA I TEORIA ARTYSTYCZNA MŁODEGO MEHOFFERA

Twórczość młodzieńczą cechuje bardzo często poszukiwawczy charakter, czytelny w podejmowaniu licznych prób odnalezienia własnej drogi twórczej oraz indywidualnych środków wyrazu, zgodnych z temperamentem danego artysty¹. Analogiczne znamiona nosi dorobek artystyczny młodego² Józefa Mehoffera, dla którego kluczowym zadaniem staje się określenie osobistego poglądu na stosunek sztuki do natury.

Z doprecyzowaniem owej odwiecznej i niezbywalnej relacji sztuka – natura wedle indywidualnych kategorii Mehoffer zmaga się zarówno jako praktyk, jak i teoretyk. We wczesnym etapie twórczości powstają trzy teksty teoretyczne: dwa niepublikowane, pozostające w zbiorach rękopisów Ossolineum we Wrocławiu *Rozważania o sztuce*³ z 1893 roku oraz *Filozofia w sztuce*⁴ z roku 1895, a także jeden publikowany na łamach „Przeglądu Polskiego” zatytułowany *Uwagi o sztuce i jej stosunku do natury*⁵ z 1896 roku. Mehofferowe zapatrywania na transponowanie rzeczywistości na płaszczyznę, wcześniej niż w tekstach, ujawniają się jednak w realizacjach malarskich. Praktyka wyprzedza teorię, pióro podąża za osiągnięciami pędzla, a słowne deklaracje ewidentnie wywodzą się z własnych doświadczeń młodego twórcy. Kompozycje, pozornie wolne od manifestowania poglądów na stosunek sztuki do natury, w trakcie wy-

¹ Por. W. Juszczyk, *Młody Weiss*, Warszawa 1979.

² Lata młodzieńczej twórczości wieńczy rok 1898, zamykający etap poszukiwawczy i zwiastujący okrzepnięcie Mehoffera jako artysty świadomie operującego wybranymi środkami malarskimi. Do czasu około 1902-1903 trwa okres przejściowy wiodący ku dokonaniom dojrzałym. Zob. M. Smolińska-Byczuk, *Młody Mehoffer*, rozprawa doktorska pisana w IHS UAM pod kierunkiem prof. dra hab. Wojciecha Suchockiego, Poznań 2003.

³ J. Mehoffer, *Rozważania o sztuce*, 1893, rkps w zbiorach Ossolineum we Wrocławiu, sygn. 12785/II, s. 1-4.

⁴ Idem, *Filozofia w sztuce*, 1895, rkps w zbiorach Ossolineum we Wrocławiu, sygn. 12785/II, s. 7-12.

⁵ Idem, *Uwagi o sztuce i jej stosunku do natury*, „Przegląd Polski”, t. 4 (124), R. XXXI, 1897, s. 1-30.